

6100 SAYILI HUKUK
MUHAKEMELERİ
KANUNU'NDA HAKSIZ
İHTİYATİ TEDBİR NEDENİYLE
AÇILAN TAZMİNAT DAVASI*

Dr. Cenk AKİL

---

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

ÖZ

İhtiyati tedbir kararı verilirken geçici bir hukuki himaye tedbiri olması nedeniyle yaklaşık ispatla yetinilmekte ve karşı taraf çoğu kez dinlenilmemektedir. Bu nedenle ihtiyati tedbir talep edenin dava sonucunda haksız çıkması mümkündür. Bu arada tedbir kararının verilmesi yahut uygulanması nedeniyle karşı tarafın ya da üçüncü kişilerin maddi ya da manevi zarara uğraması mümkündür. İşte bu zararın karşılanması amacıyla zarar gören tarafa tedbir kararı aldırılan yahut uygulatan taraf aleyhine tazminat davası açma hakkı tanınmıştır. Bu davanın açılabilmesi için tedbir kararı aldırılan tarafın kusurlu olması şart değildir. Tazminat davası açma hakkı, hükmün kesinleşmesinden yahut ihtiyati tedbirin kalkmasından itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

Anahtar Sözcükler: Medeni yargılama hukuku, geçici hukuki himaye tedbirleri, ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz, haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davası.

CLAIM FOR DAMAGES BASED
ON UNFAIR PROVISIONAL
MEASURES UNDER THE CODE OF
CIVIL PROCEDURE NO. 6100

ABSTRACT

It is contented with presuptive evidence at the rendering of the decision of provisional measure. The counter party is not listened during the decision of provisional measure. Therefore, it is possible that the party demanding the provisional measures may be proved right in the claim for damages at the end of the claim. In the meantime, counter party or third party may suffer material or moral damage due to the rendering of implementation of the decision of provisional measure. Hence the right to claim for damages against the party who has the provisional measures imposed upon the damaged party has been granted to the injured party. The party who has the provisional measures imposed does not have to be faulty in order to file this lawsuit against him. The period of prescription to claim for damages is one year starting from the finalization of the decision or the removing of the provisional measure.

Keywords: The law of civil procedure, temporary legal protections, provisional measures, provisional attachment, claim for damages due to unfair provisional measures.

GİRİŞ

Davanın açılması ile hüküm arasında geçen süreçte dava konusunun istenmeyen kimi değişikliklere maruz kalması veya maruz bırakılması ihtimal dâhilindedir ve bu değişiklikler sonucu davanın sonunda elde edilecek hükmün icrasının imkânsız hale gelmesi yahut güçleşmesi mümkündür. Ortaya çıkan bu tehlikeyi bertaraf etmek amacıyla ihtiyati tedbir kurumu kabul edilmiştir^[1]. Buna göre ihtiyati tedbir, kesin hükme kadar devam eden yargılama boyunca davacı veya davalının hukuki durumunda meydana gelebilecek zararlara karşı öngörülmüş, geçici nitelikte, geniş veya sınırlı nitelikteki hukuki himaye tedbiri olarak tanımlanabilir^[2], ^[3].

İhtiyati tedbir geçici bir hukuki koruma sağladığından ihtiyati tedbir kararı verilirken tam bir inceleme yapılmamakta, yaklaşık ispatla yetinilmekte ve çoğu kez de karşı taraf dinlenilmemektedir^[4]. Bu nedenle ilk başta haklı görülen ihtiyati tedbir talep eden tarafın davanın sonunda haksız çıkma ihtimali mevcuttur^[5]. Fakat bu arada tedbirin uygulanması sonucu, karşı tarafın kararı alınan veya üçüncü kişilerin zarar görmesi mümkündür. İşte böyle bir durumda aleyhinde tedbir uygulanan tarafın yahut zarar gören üçüncü kişinin bu zararını karşılamak üzere tedbir talep edene karşı tazminat davası açabilmesi kabul edilmiştir.

Haksız ihtiyati tedbir kararı neticesinde açılacak tazminat davası 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda açıkça düzenlenmemişken^[6] bu Kanunun yerini alan ve 1.10.2001 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan 6100

-
- [1] Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku*, 7. B., İstanbul 2000, s. 581; Saim Üstündağ, *Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri*, İstanbul 1981, s. 10 vd.; Abdurrahim Karlı, *Medeni Muhakeme Hukuku*, 3. B., İstanbul 2012, s. 754.
- [2] Hakan Pekcanitez / Oğuz Atalay / Muhammet Özekes, *Medenî Usûl Hukuku*, 13. B., Ankara 2012, s. 873; Muhammet Özekes, *İcra-İflâs Hukukunda İhtiyati Haciz*, Ankara 1999, s. 55-56; Hasan Tahsin Gökcan, *Haksız Fiil Hukuku ve Maddi-Manevi Tazminat Davaları*, Ankara 2009, s. 1118. Karş. Nevhis Deren-Yıldırım, *Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler*, 2. B., İstanbul 2002, s. 4.
- [3] İhtiyati tedbirler teminat amaçlı, düzenleme amaçlı veya eda amaçlı olabilir. Bkz. Yavuz Alangoya/ Kamil Yıldırım / Nevhis Deren-Yıldırım, *Medeni Usul Hukuku Esasları*, 7. B., İstanbul 2009, s. 405; Üstündağ-İhtiyati Tedbirler, s. 13-15; Ejder Yılmaz, *Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri*, Ankara 2001, s. 170-171; Mustafa Serdar Özbek, *Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği*, 2. B., Ankara 2013, s. 780-792; Karlı, s. 758; Deren-Yıldırım, s. 80 vd.; Hakan Albayrak, *Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukunda Yaklaşık İspat*, Ankara 2013, s. 74.
- [4] Özbek, s. 778; Karlı, s. 756; Üstündağ-İhtiyati Tedbirler, s. 47; Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s.893-896; Albayrak, s. 70.
- [5] Pekcanitez / Atalay / Özekes, s. 893.
- [6] Buna karşılık 1991 tarihli Neuchatel Kantonu Medeni Usul Yasası, ihtiyati tedbirlerden doğan tazminat davasına açıkça yer vermişti (Deren-Yıldırım, s. 155).

sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun^[7] 399. maddesinin birinci fıkrasında hangi hallerde tazminat yükümlülüğünün doğacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre “*Lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, ihtiyati tedbir talebinde bulunduğu anda haksız olduğu anlaşılır yahut tedbir kararı kendiliğinden kalkar ya da itiraz üzerine kaldırılır ise haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararı tazminle yükümlüdür.*”

Haksız ihtiyati tedbir kararı aldırılmış bulunan tarafın sorumluluğu TBK m. 49 ve devamında düzenlenmiş bulunan haksız fiil sorumluluğuna çok benzediğinden^[8] haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan dava öğretide^[9] “*haksız fiil davasına benzeyen bir dava*” olarak nitelendirilmiş ve şartları esas olarak buna göre belirlenmiştir^[10].

I. DAVANIN ŞARTLARI

1. GENEL OLARAK

Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılacak tazminat davasının şartları, haksız bir ihtiyati tedbir kararının verilmiş olması ve zarar olarak belirtilebilir. 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde yayınlanan konuya ilişkin eserlerde ihtiyati tedbir kararının verilmiş olmasının zararın doğumuna yol açmayacağı, zararın ancak mahkeme tarafından verilmiş bulunan ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmesiyle (uygulanmasıyla) başlayacağı^[11], bununla birlikte henüz dava hakkının doğmamış olduğu, zira henüz bu aşamada ihtiyati tedbirin haksız olup olmadığının belli olmadığı dile getirilmiştir^[12]. Ancak bu görüş 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu karşısında kanımızca savunulamaz. Nitekim HMK m. 399/1'de tedbir kararının kaldırılmışı olması

[7] Bkz. RG. 4.2.2011, S. 27836.

[8] Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. IV, 6. B., İstanbul 2001, s. 4377; Baki Kuru / Ramazan Arslan / Ejder Yılmaz, Medeni Usul Hukuku, 23. B., Ankara 2012, s. 576. Karş. Pekcanitez / Atalay / Özkes, s. 894.

[9] Saim Üstündağ, İhtiyati Tedbirden Dolayı Tazminat Davası (İÜHFMD 1962/1, s. 277-281), s. 278; Süleyman Özkök, İhtiyati Tedbirler (HUMK 101-113/A), Ankara 2002, s. 85.

[10] Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 576; Pekcanitez/Atalay/Özkes, s. 894.

[11] Ejder Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, C. 1, Ankara 2001, s. 999; Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflâs Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2006, s. 150; Gökcan, s. 1121.

[12] Kuru-IV, s. 4377-4378; Kuru / Arslan / Yılmaz, s. 577; Şaban Kayıhan / Murat Erdem, Haksız İhtiyati Tedbir ve Haksız İhtiyati Haciz Koydurmanın Sorumluluğu (AÜEHFD 1998, C 2, S. : 1, s. 239-256), s. 245; Çetin Emre Ermiş, Haksız İhtiyati Tedbirden Doğan Tazminat Davası (www.hinis.adalet.gov.tr/ihyatit Tedbir. com); Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler, 2. B., Konya 1963, s. 166; Özkök, s. 86.

halinde teminat gösterilmesinden kaynaklanan zarar nedeniyle tazminat davası açılabileceği kabul edilmiştir. Bu bakımdan tedbir uygulanmamış olsa dahi, tedbirin uygulanmaması yahut uygulanmış bulunan tedbirin kaldırılması için teminat gösterilmiş ve zarar doğmuşsa yine de tazminat talep edilebileceği kabul edilmektedir. Bu bağlamda, örneğin, salt tedbir kararının alındığının duyulması üzerine karşı taraf zarara uğramışsa tazminat talep edilebilecektir^[13].

2. İHTİYATİ TEDBİRİN HAKSIZ OLMASI

İhtiyati tedbir talebinde bulunanın tazminatla sorumlu tutulabilmesi için ihtiyati tedbirin haksız olması gerekmektedir. Aşağıdaki hallerde konulmuş bulunan ihtiyati tedbirin haksız olduğu kabul edilmektedir.

A. İhtiyati Tedbir Talebinde Bulunanın Talepte Bulunduğu Anda Haksız Olması

İhtiyati tedbir isteyen tarafın tazminatla sorumlu tutulabilmesi için ihtiyati tedbir kararının haksız olması gerekir^[14]. Örneğin, davacı, bir taşınmazın kendisine ait olduğunu iddia ederek açtığı tescil ve müdahalenin önlenmesi davasında, davalının o taşınmaz üzerinde yaptırmakta olduğu inşaatın durdurulması için bir ihtiyati tedbir kararı almış, fakat mahkeme, o taşınmazın davacıya değil, aksine davalıya ait olduğu sonucuna vararak davayı reddetmiştir ve bu karar kesinleşmiştir. Bu durumda davacının koydurmuş olduğu ihtiyati tedbir haksız demektir^[15].

İhtiyati tedbir kararının haksız olup olmadığı esas hakkında verilen hükme göre belirlenecektir. Eğer ihtiyati tedbir kararı aldırın taraf esas hakkındaki davayı kaybetmişse, ihtiyati tedbir haksız demektir^[16]. Bu bakımdan davacının açmış olduğu esas hakkındaki dava sonuçlanmadan ve bu davada verilen hüküm kesinleşmeden, ihtiyati tedbirin haksız olup olmadığı kesin olarak anlaşılamaz^[17]. Diğer bir deyişle, esas hakkındaki davanın neticesinde açılmış bulunan davaya

[13] Pekcanitez / Atalay / Özekes, s. 895.

[14] Deren-Yıldırım, s. 157.

[15] Kuru-IV, s. 4378.

[16] Kuru-IV, s. 4378.

[17] Özkök, s. 87. Örneğin: "...İhtiyati tedbir kararı alınmasından doğan zarar kusursuz sorumluluk esaslarınca ödetilmesi gereken bir zarar olmakla beraber, sorumluluk için tedbir kararı alan kişinin sonuçta açılan davada haksız çıkması gerekir. Oysa açılan ve taraflar arasında cereyan eden dava henüz sonuçlanmış ve aynı ihtilafî çözümlenmiş değildir. Bu durumda ihtiyati tedbir kararı alan davalın haklı ya da haksız olduğundan söz etme olanağı yoktur. O halde mahkemece yapılacak iş, men'i müdahale davasının sonucunun beklenip, davalının tedbir kararı almakta haklı olup olmadığının ve dolayısıyla tazminatla yükümlü bulunup bulunmadığının tespitinden ibarettir..." (4. HD 27.11.1974, 4426/16288: Karahasan, 1995, s. 1210).

konu kılınan talep hakkının mevcut olmadığı kesin olarak anlaşılırsa, önceden alınan ihtiyati tedbirin haksız olduğu ve tedbir almış olan kimsenin bu geçici himayeye layık olmadığı ortaya çıkmış olur^[18].

Esas hakkında açılmış bulunan davanın kısmen kabul edilmiş olması ihtiyati tedbir kararının haksız olduğunu gösterir mi? Yargıtay 4. Hukuk Dairesi vermiş olduğu 20.6.1983 tarihli kararında^[19]; "...*Davaluların ihtiyati tedbir kararı aldıktan sonra davacılar aleyhine açılan davada davanın kısmen kabulüne karar verilmiş ve hüküm kesinleşmiştir. O halde davalılar, açtıkları davada haksız çıkmamışlardır. Davanın kısmen kabul edilmiş olması, bir bölüm isteğin reddedilmiş bulunması davanın ve ihtiyati tedbir kararının haksız olduğunu göstermez. Koşulları gerçekleşmemiş olan davanın reddi gerekirken...*" diyerek, davanın kısmen kabulü durumunda ihtiyati tedbirin haksız yerine konulmamış olduğu sonucuna varmıştır. Buna karşılık öğretide^[20] haklı olarak, ihtiyati tedbir talep edenin esas hakkındaki davada kısmen haksız çıktığı kısım açısından sorumlu tutulması gerektiği savunulmuştur^[21].

B. Tedbirin Gereklerinin Süresinde Yerine Getirilmediği İçin Kendiliğinden Kalkması

HMK m. 393/1 uyarınca ihtiyati tedbir kararının uygulanması, verildiği tarihten itibaren bir hafta içinde talep edilmek zorundadır. Aksi hâlde, kanuni süre içinde dava açılmış olsa dahi, tedbir kararı kendiliğinden kalkar. Bu durumda da, yani tedbirin gereklerinin süresi içerisinde yerine getirilmemesi nedeniyle tedbirin kendiliğinden kalktığı hallerde de ihtiyati tedbir kararı haksız yere verilmiş demektir^[22]. Benzer şekilde HMK m. 397/1 uyarınca ihtiyati tedbir kararı dava açılmasından önce verilmişse, tedbir talep eden, bu kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki

[18] Üstündağ-Tazminat Davası, s. 281.

[19] 4. HD 20.6.1983, 5172/6349 (Karahasan, 1995, s. 1200).

[20] Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1001; Ermiş, s. 3. Yargıtay 15. Hukuk Dairesi de vermiş olduğu bir kararında bu görüşe paralel bir tavır takınmıştır: "...*(D)avada haksız ihtiyati tedbir kararı alınmasından doğan zararın ödetilmesi istemine ve haksız tedbirden doğan sorumluluğun kusursuz sorumluluk ilkesine dayanmasına ve sorumluluğun tedbir kararı alınan davanın ancak tedbir kararı alan kişinin aleyhine sonuçlanması halinde mümkün olabileceğine, somut olayda ise, zararlı sonuç doğuran trafik olayı nedeniyle doğan zararın tahsilini teminat altına almak için tedbir kararı almış olan davada davacı haklı çıktığına ve trafik olayının meydana gelmesinde davacının kısmen kusurlu olmasının kusursuz sorumluluk hallerinde sonucu etkilemeyeceğine göre...*" (15. HD 2.7.1980, 1111/1692; Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1003-1004).

[21] Aksi görüş için bkz. Aykut Cura, Karşılaştırmalı Olarak İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz (Bursa BD, 1983/19, s. 1-3), s. 3.

[22] Kuru-IV, s. 4379; Gökcan, s. 1121; Yılmaz-İhtiyati Tedbirler, s. 173; Özkök, s. 88.

davasını açmak^[23] ve dava açtığına^[24] ilişkin evrakı, kararı uygulayan memura ibrazla dosyaya koydurtmak ve karşılığında bir belge almak zorundadır. Aksi hâlde tedbir kendiliğinden kalkar. Her iki halde de ihtiyati tedbir isteyen yasanın belirlediği süreyi geçirmesi durumunda aldırılmış olduğu ihtiyati tedbir kararının haksız olduğunu zımnen kabul ettiği sonucuna varılmaktadır^[25]. Buna karşılık diğer bir görüşe göre ise, bu halde tazminat davasında tedbirin dayandırıldığı talep hakkının da gerçekten mevcut olup olmadığı araştırılacak; mevcut olmadığı anlaşılırsa tazminata hükmedilecektir^[26]. Kanımızca böyle bir ayırım yapmaya gerek yoktur ve bu halde önemli olan, aleyhinde ihtiyati tedbir kararı verilen yahut konulan tarafın bir zarara uğrayıp uğramadığıdır. Şayet aleyhinde ihtiyati tedbir kararı verilenin ihtiyati tedbir nedeniyle zarara uğradığı sabit ise bu durumda ayrıca bir incelemeye gerek kalmaksızın tazminata hak kazanmalıdır.

Tedbirin gereklerinin süresinde yerine getirilmediği için kendiliğinden kalkması durumunda tedbir isteyen tarafın bir haftalık süreyi kendi isteğiyle geçirip geçirmediğine de bakmak gerekir. Şayet ihtiyati tedbir talep eden taraf bu süreyi kendi isteğiyle geçirmişse tedbirin haksız olduğunda tereddüt edilemez. Buna karşılık söz konusu süreyi iradesi dışında kaçırmışsa, bu durumda ihtiyati tedbir talebinin haksız olup olmadığı araştırılmalıdır. İhtiyati tedbir kararının uygulanması kararın verildiği tarihten itibaren bir hafta içinde talep edilmek zorunda olmakla birlikte, tedbir talep eden taraf bir haftalık süreyi elinde olmayan bir nedenle kaçırmışsa, bu durumda eski hale iade yoluna (HMK m. 95 vd.) başvurabilmelidir^[27]. Bu başvuru haklı bulunur ve ihtiyati tedbir kararı uygulanırsa tedbir talep edenin doğrudan haksız olduğu kabul edilemeyecektir.

Tarafların mahkeme dışında sulh olmalarından dolayı asıl davanın görülmemesi durumunda ne olacaktır? Böyle bir durumda haklı olarak ihtiyati tedbir nedeniyle tazminat davasının açılmayacağı kabul edilmektedir. Aksine davranış dürüst kuralının ihlali anlamına gelecektir^[28].

Dava şartlarından birinin bulunmaması nedeniyle davanın reddi durumunda karşı tarafın tazminat davası açıp açamayacağı da tartışmalıdır. Öğretide temsil edilen bir görüşe göre bu halde, asıl davanın reddi önem taşımaktadır ve

[23] Tedbir talep eden iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmak zorunda olduğundan ihtiyati tedbir hakkının muaccel olmaması durumunda ihtiyati tedbirin haksız olduğu sonucuna ulaşmak gerekir. Bkz. Deren-Yıldırım, s. 161.

[24] İhtiyati tedbir kararı aldıktan sonra davasını açan tarafın açmış olduğu davayı daha sonra geri alması, onu sorumluluktan kurtarmayacaktır (Deren-Yıldırım, s. 158).

[25] Kuru-IV, s. 4379.

[26] Üstündağ-Tazminat Davası, s. 281. Yabancı literatürde de savunulan bu görüş için bkz. Deren-Yıldırım, s. 158 dn. 21.

[27] Karş. Erdal Tercan, Eski Hale Getirme, Ankara 2006, s. 139.

[28] Deren-Yıldırım, s. 158-159.

dava şekli nedenlerden dolayı reddolunmuşsa sorumluluk doğacaktır^[29]. Kanımızca bu görüş isabetlidir. Dava reddolunmuş ve ihtiyati tedbirden dolayı da karşı taraf zarara uğramışsa, onun tazminat davası açma hakkına sahip olduğu kabul edilmelidir.

C. Tedbirin İtiraz Üzerine Kaldırılmış Olması

Verilmiş bulunan ihtiyati tedbir kararına itiraz edilmesi ve itiraz neticesinde tedbir kararının kaldırılmış olması mümkündür. Nitekim HMK m. 394/1. c. 1 uyarınca kendisi dinlenilmeden aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, bu karara itiraz edebilir. İhtiyati tedbir kararı verilirken dinlenilmeyen karşı taraf, tedbirin varlığından kural olarak bu tedbirin uygulanması sırasında haberdar olacaktır. Bu halde, tedbirin uygulanması sırasında karşı taraf hazır bulunuyorsa tedbirin uygulanmasından, hazır bulunmuyorsa tedbirin uygulanmasına ilişkin tutanağın tebliğinden itibaren bir hafta içinde tedbire itiraz etme hakkına sahiptir (HMK m. 394/2).

İtiraz sebepleri Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ihtiyati tedbirin şartları, mahkemenin yetkisi ve teminata yönelik itirazlar olarak üç grup altında toplanmıştır (HMK m. 394/2). Aleyhine tedbir istenen taraf bu üç sebep türüne istinat edebilecektir. Üçüncü kişilerin ise tedbirin şartları ile teminata yönelik olarak itirazda bulunabilecekleri kabul edilmiştir (HMK m. 394/3)^[30].

Yapılan itiraz kural olarak tedbirin uygulanmasına engel olmaz ve tedbirin icrasını da durdurmaz (HMK m. 394/1, c.2). Bununla birlikte, mahkeme, itiraz üzerine gerekli görürse tedbirin uygulanmasının geçici olarak durdurulmasına karar verebilir. Mahkeme, yaptığı inceleme sonunda itirazı kabul ya da reddeder. İtirazın reddedilmesi durumunda tedbir devam eder; kabul edilmesi durumunda ise ihtiyati tedbir kararı değiştirilebileceği gibi tamamen de kaldırılabilir (HMK m. 394/4, c.3)^[31]. İşte böyle bir durumda aleyhine tedbir kararı verilen yahut uygulanan taraf ya da üçüncü kişi kararın kaldırılmasından itibaren bir ay içinde tazminat davası açabilir.

Aleyhinde tedbir kararı verilen taraf bu karara, kendisi dinlenilmeden böyle bir karar verildiği için itiraz edebileceği gibi durum ve şartların değişmesi sebebiyle de itiraz edebilir (HMK m. 396/1). Bu şekilde itiraz yoluna aleyhine tedbir kararı alınan tarafın yanı sıra menfaati ihlal edilen üçüncü kişi de başvurabilir (HMK m. 396/2). İtirazı inceleyen mahkeme, tedbirin kısmen

[29] Deren-Yıldırım, s. 159.

[30] Üçüncü kişiler bakımından itiraz süresi tedbirin öğrenilmesinden itibaren başlamaktadır (HMK m. 394/3).

[31] İtiraz hakkında verilen karara karşı kanun yoluna başvurulması mümkündür. Bu başvuru öncelikle incelenir ve kesin olarak karara bağlanır. Kanun yoluna başvurulmuş olması tedbirin uygulanmasını durdurmaz (HMK m. 394/5).

veya tamamen kaldırılmasına karar verebilir (HMK m. 396/2 yollamasıyla m. 394/4, c.3). Acaba bu ihtimalde de haksız ihtiyati tedbir nedeniyle tazminat davası açılabilir mi? Kanımızca bu soruya olumsuz cevap vermek gerekir. Zira burada ihtiyati tedbir kararının haksız biçimde verildiği değil, tedbir kararı verilirken mevcut olan şartların daha sonra değiştiği veya tamamen ortadan kalktığı ileri sürülmektedir.

II. ZARAR

Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılacak tazminat davasının şartlarından biri olan zarar ihtiyati tedbir kararının alınmasıyla, ihtiyati tedbir kararının uygulanmasıyla yahut uygulanmamış bile olsa tedbirin uygulanmaması ya da kaldırılması için teminat gösterilmesiyle doğar. Zarar gören, karşı taraf olabileceği gibi bir üçüncü kişi de olabilir. Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davasında, davacının zararını ispat etmesi şarttır^[32]. Davacı zararını ispat edemezse tazminat davası reddedilecektir.

Zarar bir kimsenin malvarlığında rızası dışında meydana gelen eksilmedir. Diğer bir deyişle, zarar, malvarlığının zarara yol açan fiil olmasa idi bulunacağı durum ile fiil sonucu aldığı durum arasındaki farktır. Zarar, malvarlığının azalmasından ileri gelebileceği gibi mahrum kalınan kârdan (kazançtan) ya da pasifin artmasından da ileri gelebilir^[33].

Zararı belirlerken, davacının ihtiyati tedbir kararının verilmesinden sonraki malvarlığı ile ihtiyati tedbir kararının verilmemiş olması halinde malvarlığının durumu karşılaştırılacaktır.^[34]

Uygulanmış bulunan ihtiyati tedbir bakımından ödenmesi gereken zararın, ihtiyati tedbir kararının yerine getirildiği tarih ile ihtiyati tedbir kararının kalktığı tarih arasındaki dönemde meydana gelen zarar olduğu söylenebilir^[35]. Bu halde tedbirin kalktığı tarihten sonra meydana gelen zararlardan dolayı sorumluluk söz konusu değildir.

Yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi ihtiyati tedbir nedeniyle tazminat davasının açılabilmesi için, alınan ihtiyati tedbir kararının muhakkak yerine getirilmiş olması şart değildir. Bu cümleden olarak tedbir kararının yerine

[32] Deren-Yıldırım, s. 163.

[33] Kemal Oğuzman / M. Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 9. B., İstanbul 2012, C. 2, s. 37; Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. B., İstanbul 2012, s. 520; Ahmet Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. B., Ankara 2012, s. 291.

[34] Deren-Yıldırım, s. 162.

[35] Kuru-IV, s. 4389; Üstündağ-Yargılama, s. 587; Yılmaz-İhtiyati Tedbirler, s. 174.

getirilmesini durdurmak ya da tedbirin kaldırılmasını sağlamak için teminat gösterilmişse bundan doğan zarar da istenebilir^[36].

İhtiyati tedbir teminat karşılığında kaldırılmış olabilir. Bu ihtimalde tedbir koyduran taraf daha sonra davayı kaybetmişse, davalının isteyebileceği zarar, ihtiyati tedbirin kaldırılmasını sağlamak için teminat göstermek zorunda kalmış olmasından dolayı uğradığı zarardır. Zira bu halde, her ne kadar ihtiyati tedbir kaldırılmış ise de aslında dava sonuna kadar davalı tarafın gösterdiği teminat üzerinde devam etmiştir^[37]. Belirtmek gerekir ki, haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davasında istenebilecek tazminat, gösterilen teminat tutarı ile sınırlı değildir. Zira zarar, gösterilen teminattan az veya çok olabilir^[38]. Bununla birlikte, zararın miktarı, ihtiyati tedbir kararının kapsamıyla sınırlı olarak hesaplanacaktır^[39].

Öğretide haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılacak tazminat davasında zararın kapsamına müspet ve menfi zararların tümünün gireceği kabul edilmektedir^[40]. Biz bu görüşe katılmıyoruz. Zira haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davası haksız fiile benzer bir durum yaratmaktadır. Müspet zarar-menfi zarar ayırımı ise haksız fiillerden doğan zararlarda değil, sözleşmeden kaynaklanan zararlar bakımından yapılan bir ayırımdır^[41]. O nedenle haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davası bakımından fiili zarar ve kâr mahrumiyetinden bahsetmek daha doğru olacaktır. Bunlardan fiili zarar

[36] Üstündağ-Tazminat Davası, s. 281.

[37] Kuru-IV, s. 4389; Üstündağ-Tazminat Davası, s. 281; Özkök, s. 89.

[38] Kuru-IV, s. 4391. Yargıtay da vermiş olduğu 28.3.1975 tarihli bir kararında bu duruma dikkat çekmiştir: "...Haksız tedbir nedeniyle davacının mal varlığında bir eksilme doğmuşsa bu eksilmenin tazminat olarak hükmedilmesi gerekir. Bunun için de, mahkemeye zarar konusunda bir bilirkişi incelemesi yaptırılması ve davacının ileri sürdüğü iddiaların gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırması gerekir. Oysa mahkeme, anılan şekilde doğacak zararları tespit yoluna gitmemiş ve Usul Yasasının 110. maddesine yanlış anlam vererek sanki zarar yatırılan teminatı geçemez şeklinde bir düşünce ile ve teminatla sınırlı olmak üzere tazminata karar vermiştir. Halbuki zararın yatırılan teminatla ilişkisi yoktur. Zarar, yatırılan teminatla az olabileceği gibi, fazla da olabilir. O halde mahkeme tedbir kararı alınmak suretiyle davacının ne gibi zararları doğduğunu ve ileri sürülen zararlar alınan tedbir kararı anasından uygun sebep sonuç bağı bulunup bulunmadığını..." (4. HD 28.3.1975, 14582/4104; Kuru-IV, s. 4391).

[39] Yılmaz-Şerh, s. 1656.

[40] Hayrullah Fütuhi Töre, İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılacak Tazminat Davaları, (AD 1976, s. 125-133), s. 127; Özkök, s. 89.

[41] Safa Reisoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. B., İstanbul 2012, s. 170, dn. 15; Eren, s. 295; Necip Kocayusufpaşaoğlu/Hüseyin Hatemi/Rona Serozan/Abdülkadir Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. III, İstanbul 2009, s. 177.

ile kastedilen, malvarlığında meydana gelen eksilmedir. Buna karşılık kârdan mahrumiyet^[42] ise malvarlığında meydana gelecek artmanın önlenmesidir^[43].

Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle maddi zararın yanı sıra manevi zararın da istenebileceği kabul edilmektedir^[44]. Ancak manevi zararın istenebilmesi için TBK m. 58'deki şartların gerçekleşmesi gerekir^[45]. Bu bakımdan hem ihtiyati tedbirin objektif haksızlığının hem de tedbir koyduran tarafın kusurunun ispat edilmesi gerekir^[46]. Buna örnek olarak ihtiyati tedbir isteyen ihtiyati tedbir talebine dayanak olarak gerçeğe aykırı iddiada bulunması, yani olayı bilerek yanlış biçimde mahkemeye aktarması durumunda onun manevi tazminata mahkûm edilebilmesi gösterilmektedir^[47]. Örneğin: “*Dava, niteliği ve içeriği itibariyle haksız ihtiyati tedbir kararı verilmesi nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararın tazmini istemine ilişkindir. Kural olarak giderim borcunun doğumu için kusur aranmamaktadır. Gerçekten bu konuda öğretide, uygulamada ve yargısal inançlarda görüş birliği vardır. Diğer bir deyişle haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararların gideriminde kusursuz sorumluluk esası kabul edilmiştir. İhtiyati tedbir kararı alan kişinin sorumluluğuna hükmedilebilmesi için ihtiyati tedbir kararının*

[42] Nitekim yoksun kalınan karın da haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davasında istenebileceği Yargıtay tarafından da kabul edilmiştir. Örneğin: “...*Borçlar Yasasının 41. maddesindeki anlamda zarar, bir mal varlığı (mamalek) zararıdır. Bu zarar haksız eylemin yapılmasından sonra doğan mal varlığı durumu ile haksız eylem işlenmiş olmasaydı var olacak olan mal varlığı arasındaki farktır. Mal varlığı azalması ya müsbet zarar olarak adlandırılan mal varlığındaki azalma veya mal varlığının artmasına engel olunması yani yoksun kalınan kar şeklinde tecelli eder. Bu davada kar yoksunluğu istenilmiştir. Diğer yönden istenilen zarar henüz doğmamış bir zarar olmayıp, dava gününde vardır. Zira inşaatın durdurulduğu gün ile dava günü arasında 5 yıldan fazla bir süre geçmiştir ve bilirkişilerin raporuna göre inşaat 6 ay içerisinde yapılıp bitirilebilir. Mahkemece bu yönler gözetilerek durdurma gününden itibaren 6 ay sonra inşaatın biteceği kabul edilip daha sonraki 3 yıl için mağaza ve işlerinin getirebileceği, fakat yapımının durdurulması nedeniyle yoksun kalınan net gelirin hüküm altına alınması gerekirken...*” (4. HD 27.2.1975, E. 1973/13954, K. 1975/2496: Kuru-IV, s. 4381).

[43] Reisoğlu, s. 165.

[44] Haksız ihtiyati tedbirden doğan kusursuz sorumluluk sadece maddi zararlar içindir (Deren-Yıldırım, s. 163).

[45] Kayıhan / Erdem, s. 249; Gökcan, s. 1119; Töre, s. 127; Özkök, s. 89. İhtiyati haciz açısından bkz. Necmeddin Berkin, İhtiyati Haciz, İstanbul 1962, s. 75; Özekes, s. 410; Adnan Deynekli / Mustafa Saldırım, Öğretide ve Uygulamada İhtiyati Haciz, 3. B., Ankara 2011, s. 197. Nitekim Yargıtay, ihtiyati haciz nedeniyle açılmış bulunan bir davaya ilişkin olarak vermiş olduğu 6.10.2003 tarihli bir kararında bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir: “...*Davacı, haksız haciz uygulanması nedeniyle manevi tazminat isteminde bulunmuştur. Haczin haksızlığı saptandığı takdirde BK. 49 anlamında davacı tüzel kişiliğinin manevi değerlerine dahil bulunan ticari itibarının sarsıldığının kabulü gerekir. Mahkemece, somut olaya uygun düşmeyen ve yetersiz gerekçe ile bu istemin reddi de yasanın uygulanmasına ilişkin yanılıdır...*” (4. HD 6.10.2003, 2003/5713, 2003/11158: <http://www.hukukturk.com, e.t.: 21.2.2013>).

[46] Berkin-Haciz, s. 75.

[47] Özkök, s. 89-90.

uygulanmış olması, ihtiyati tebdir kararının haksızlığının belirlenmesi, zarar ile ihtiyati tebdir kararının uygulanması arasında uygun illiyet bağının bulunması gerekir... Davacının haksız ihtiyati tebdirin uygulanması nedeniyle aralarında uygun illiyet bağı bulunan zararlarının araştırılıp, soruşturulması gerekir..."^[48].

Zarar öncelikle ihtiyati tebdir talep eden tarafın gösterdiği teminattan^[49] karşılanır^[50]. Söz konusu teminat HMK m. 392/2 uyarınca asıl davaya ilişkin hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tebdir kararının kalkmasından itibaren bir ay^[51] içinde tazminat davasının açılmaması üzerine iade edilir^[52]. 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda yer almayan bu hüküm isabetlidir. Zira HUMK döneminde söz konusu teminatın ne kadar süre boyunca muhafaza edilmesi gerektiği konusunda öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştü. Bir görüşe göre teminat uzun süre muhafaza edilmemeli, teminatı yatan tarafın talebi üzerine, asıl davaya bakan mahkeme tarafından karşı tarafa tazminat davası açması için süre verilmeliydi^[53]. Buna karşılık, diğer bir görüşe göre ise ihtiyati tebdir kararı aldırın tarafın esas hakkındaki davayı kaybetmesi üzerine, karşı tarafın tazminat davası açması durumunda teminat yatan tarafın mahkemeye başvurarak karşı tarafa uygun bir süre verilmesini istemesi doğru değildi. Zira aksi halin kabulü bireyin hak arama özgürlüğüne zarar vermekteydi^[54]. Bu görüşe göre ülkemizde davalar zaten ortalama birkaç yıl sürdüğünden ve gösterilen teminat da varlığını koruduğundan, davayı kaybeden tarafın bir süre daha beklemesi, büyük sakınca yaratmayabilecektir. Bu nedenle, önemli bir zarar doğması ihtimali bulunmadıkça, hâkimin süre vermesi uygulamasına başvurulmamalıdır^[55].

[48] 7. HD 23.7.2008, 1996/3247 (<http://www.turkhukuk sitesi.com>, e.t.: 6.10.2011).

[49] Teminat gösterme yükümlülüğü ihtiyati tebdir talep eden tarafın zararı ödeme yükümlülüğü ile bağlantılıdır (Deren-Yıldırım, s. 145).

[50] Yani, teminatın asıl işlevi diğer tarafın olası tazminat taleplerini garanti altına almaktır. Bununla birlikte teminatın bireylerin sonuçlarını düşünmeksizin ihtiyati tebdir talebinde bulunmalarını engellemek gibi başkaca fonksiyonları da vardır (Yavuz Alangoya / Kamil Yıldırım / Nevhis Deren-Yıldırım, Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2006, s. 203).

[51] Kanımızca bu süre ihtiyati tebdiri tamamlayan merasimi düzenleyen HMK m. 397/1 hükmüne paralel olarak iki hafta olarak belirlenmelidir.

[52] Buna karşılık bir ay içerisinde dava açılırsa tazminat davası sonuçlanıncaya kadar teminat alıkonulmaya devam edilmeli verene iade edilmemelidir. Bkz. Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1027. Teminat, ihtiyati tebdir talebinde bulunan tarafın asıl davayı kazanması nedeniyle tazminat davasının şartlarının ortadan kalkması, tazminat talebinin zamanlaşımına uğraması, tazminat davasının reddi veya geri alınması hallerinde de iade edilmelidir (Alangoya / Yıldırım / Deren-Yıldırım-Öneriler, s. 203).

[53] Kuru-IV, s. 4406; Üstündağ-Tazminat Davası, s. 281; Deren-Yıldırım, s. 151. Anılan son yazara göre burada hâkim tarafından belirlenen süre teminatın iadesini sağlayacak ise de teminatın iadesine rağmen maddi tazminat davası açma hakkına halel getirmeyecektir.

[54] Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1027.

[55] Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1027.

3. UYGUN İLLİYET BAĞI

Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle tazminat davası açan davacının ödenmesini istediği zarar ile haksız ihtiyati tedbir arasında uygun illiyet bağı bulunması gerekmektedir^[56]. Diğer bir deyişle, mahkemenin verdiği ihtiyati tedbir kararı, genel hayat tecrübelerine ve olayların doğal akışına göre, varlığı iddia edilen zarara yol açabilecek nitelikte olmalıdır^[57]. Nitekim Yargıtay da vermiş olduğu bazı kararlarda bu duruma işaret etmiştir. Örneğin : “...*Dava haksız ihtiyati tedbir kararı alınıp infaz edilmiş olmasından doğma tazminat isteğine ilişkindir... Bu davada ihtiyati tedbir kararının kendiliğinden mürtefi bulunduğu dönemden sonrasına ait zararın da istek doğrultusunda hüküm altına alındığı görülmektedir. Oysa zararın bu bölümü ile davalının ihtiyati tedbir kararı almış olması arasında uygun illiyet bağı yoktur. Çünkü varsa sözü edilen zarar ihtiyati tedbir kalktıktan sonra gerçekleşmiştir. O halde bu bölüm isteğin illiyet bağının olmaması nedeniyle reddine karar verilmek gerekir...*”^[58].

Uygun illiyet bağı yoksa veya illiyet bağı kesilmişse haksız yere ihtiyati tedbir kararı aldırın veya uygulatan taraf sorumlu tutulamaz. Bu bağlamda, mesela zarar ihtiyati tedbir koydurmuş olan tarafın değil, yedieminin eyleminden kaynaklanmış ise illiyet bağı kesilmiştir^[59]. Benzer şekilde, ihtiyati tedbir kararının sona ermesinden sonra meydana gelen zararlar ile ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmesi arasında uygun illiyet bağı bulunmamaktadır^[60].

[56] Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1019; Kuru-IV, s. 4391; Ermiş, s. 4; Yılmaz-İhtiyati Tedbirler, s. 176; Töre, s. 129; Özkök, s. 90. Yargıtay da haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılmış bulunan tazminat davası hakkında verilmiş bulunan kararın temyizi üzerine uygun illiyet bağının önemine şu sözlerle işaret etmiştir: “...*Ancak, alınan ihtiyati tedbirin niteliği göz önünde tutulduğunda malzeme zararları ile inşaatın durması arasında uygun bir nedensellik bağının varlığı kabul edilemez... Bu nedenle bu malzeme bedellerinden davalı sorumlu olmayacağından, çimento, kum ve çakıl bedelleri ile bunların nakliyesi ücretinin davacıya ödenmesine ilişkin kararın bozulması gerekir...*” (15. HD 20.12.1978, 2341/2433: YKD 1979/5, s. 692-693); “...*Dava, davacıya ait mallara davalı tarafından haksız yere ihtiyati tedbir koydurulmuş olmasından doğan zararın tazmini davasıdır... Mahkemenin ihtiyati tedbirin haklı olup olmadığını yani ihtiyati tedbir ile korunmak istenen hakkın gerçekten mevcut olup olmadığını ve uygun sebep ve netice bağı esasına göre ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmiş bulunması sonunda tazminat istenilen zararların doğmuş bulunup bulunmadığını inceleyerek...*” (YHGK 4.5.1960, 4-29/214: Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1020-1021).

[57] Deren-Yıldırım, s. 163.

[58] 4. HD 27.1.1987, 8225/530 (Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1020).

[59] “...*Uyuşmazlık kadillac marka arabaya konulan tedbirden doğmuştur. Mülkiyeti uyuşmazlık ve dava konusu olan araç davalı tarafından alınan tedbir kararı ile ve mahkemece bir yedi adle verilmiş bu işlemler konusunda taraflar arasında uyuşmazlık yoktur. Bu dava ile aracın yediemin elinde bulunduğu sırada hor kullanılması, bakımsızlık gibi nedenlerle harap olmasından doğan zararın ödetilmesi istenmektedir. Bu tür zararın gerçekleşmesinde, davalının tedbir alması eylemi ile illiyet ilişkisi yoktur...*” (YHGK 28.4.1976, 4-517/1277: İKİD 1976/187, s. 4713).

[60] 4. HD 27.1.1987, 8225/530 (İzBD 1988/2, s. 66-67)

Zira zarar, ihtiyati tedbirin kalkmasından sonra gerçekleşmiştir. Bu tip zararlar genel hükümlere göre istenebilir^[61].

Tedbire konu olan mal tedbirin yerine getirilmesi amacıyla yediemine verilmiş ve bu kişi malı kötü kullanarak zarara sebep olmuşsa, bu zarar bedeli tedbir talep eden kimseyle ilgili olmadığından, ona karşı açılan haksız ihtiyati tedbir nedeniyle tazminat davasının reddi gerekir. Zira zarar, ihtiyati tedbir kararının alınmasından yahut tedbir konulmasından değil, yedieminin davranışından kaynaklanmıştır^[62].

Zararın saptanması için keşif yapılabilir yahut bilirkişiye başvurulabilir. Zarar bilirkişiye dosya üzerinden de hesaplattırılabilir. Bu hususlar davanın durumuna göre mahkemece karara bağlanacaktır^[63].

Davacı uğramış olduğu zararı karşılamak için açmış olduğu davayı kazanırsa teminat kendisine aynen verilmez. Davacı yapacağı ilâmlı icra takibi neticesinde teminatı usulüne uygun olarak paraya çevirerek alacağına kavuşur. Uygulamada genellikle yüzde on veya onbeş oranında alınan teminat, davacının zararlarını karşılamaya yetmeyeceğinden, açılan tazminat davasında talep edilen meblağ gösterilen teminatın değerinden daha yüksek olabileceğinden, icra müdürü ilâmda belirtilen meblağın tahsili için, davayı kaybeden tarafın başkaca mallarına haciz (İİK m. 46 vd.) koyarak alacağı tahsil etmeye çalışacaktır^[64].

III. TAZMİNAT DAVASINDA KUSUR ARANIR MI?

Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılacak tazminat davasında kusurun aranıp aranmayacağı konusunda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda bir açıklık yoktur. Kanun sadece tedbir isteyen haksız çıktığı takdirde, karşı tarafın ve üçüncü kişilerin bu nedenle uğrayacakları muhtemel zararlara karşılık teminat göstermesi gerektiğini hükme bağlamıştır (HMK m. 392/1). Bu nedenle, haksız ihtiyati tedbirden doğan tazminat davasının hangi esasa dayanacağı öğretide tartışma konusu olmuştur. Bu konuda ileri sürülen bir görüşe göre^[65] bir kimsenin ihtiyati tedbir talep etmesi hiçbir zaman haksız fiil teşkil etmez. Bununla birlikte, ihtiyati tedbir isteyen haklı olmadığı halde, haksız ve kötü niyetle mahkemeyi yanlışlığa sevk ederek ihtiyati tedbir kararı almış ise, bu hal haksız fiil teşkil eder ve tazmin borcu doğurur. Esas hakkındaki davada haksız çıkılmış olması

[61] Özkök, s. 90.

[62] Özkan, s. 729.

[63] Özkan, s. 731.

[64] Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1027-1028; Gökcan, s. 1121.

[65] Hamdi Halim Mayatürk, İhtiyati Tedbirden Doğan Tazminat Davalarında Haksız Muamele ve Muhtemel Zarar İddiası (İBM, 1938, C. 12, s. 21-27), s. 23; Yılmaz-İhtiyati Tedbirler, s. 85.

ihtiyati tedbir kararının haksız ve kötü niyetli olarak talep edildiği anlamına gelmez. Bu bakımdan zararın tazmin edilebilmesi için tedbir kararı alanın kusurlu olduğunun ispatı gerekir. Yine, bu görüşe göre kusursuz sorumluluk istisnadır ve ancak kanunun tayin ettiği hâllerde gündeme gelir. Hâlbuki ihtiyati tedbirden kaynaklanan tazminat davasının kusursuz sorumluluk olduğuna ilişkin bir hüküm Kanunda yer almamaktadır. Dolayısıyla buradaki sorumluluğun kusura dayanan sorumluluk olduğu kabul edilmelidir.^[66]

Kusursuz sorumluluğu^[67] kabul edenlere göre^[68] ise haksız ihtiyati tedbir kararı aldırın yahut uygulatan tarafın bu tedbirden doğan zarardan sorumlu tutulabilmesi için ihtiyati tedbiri kötü niyetle istemiş ve koydurtmuş olması veya bunda herhangi bir ihmalinin bulunması şart değildir. Diğer bir deyişle, haksız ihtiyati tedbir koydurtmuş olan taraf kusurlu olmasa bile bundan doğan

[66] Mayatürk, s. 23; Yılmaz-İhtiyati Tedbirler, s. 85; Deren-Yıldırım, s. 157.

[67] Öğretide kusursuz sorumluluk hakkaniyet sorumluluğu, bakma ve özen gösterme yükümünden doğan sorumluluk ve tehlike sorumluluğu olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır. Bkz. Kayıhan / Erdem, s. 240-241. Türk özel hukukunda başlıca kusursuz sorumluluk halleri için bkz. Halûk Tandoğan, Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Ankara 1981, s. 14 vd. Öğretide bir görüş haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davasını tehlike sorumluluğu grubuna dâhil etmektedir (Kayıhan / Erdem, s. 241).

[68] Alangoya / Yıldırım / Deren-Yıldırım-Usul, s. 414; Alangoya / Yıldırım / Deren-Yıldırım-Öneriler, s. 209; Yılmaz-Şerh, s. 1655; Konuralp, s. 151; Mustafa Reşit Karahasanoğlu, Sorumluluk Hukuku, 6. B., İstanbul 2003, s. 1020; Gökcan, s. 1119; Töre, s. 129; Hasan Özkan, İhtiyati Tedbir-Delil Tespiti-İhtiyati Haciz ve Kamu Alacağı'nın Tahsilinde İhtiyati Haciz, İstanbul 2006, s. 729; Kuru-IV, s. 4394-4395; Kuru / Arslan / Yılmaz, s. 577; Necip Bilge / Ergun Önen, Medeni Yargılama Hukuku, 3. B., Ankara 1978, s. 379; Pekcanitez / Atalay / Özkes, s. 894; İlhan Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 6. B., İstanbul 1975, s. 494; Necmeddin Berkin, Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi, İstanbul 1981, s. 529; Usman, s. 9; Üstündağ-Tazminat Davası, s. 280; Üstündağ-Yargılama, s. 586; Kayıhan / Erdem, s. 242. Belirtmek gerekir ki, Yargıtay da vermiş olduğu pek çok kararda haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davasındaki sorumluluğun bir kusursuz sorumluluk türü olduğunu kabul etmiştir. Örneğin: "...Davaçılar, davahalların almış oldukları ihtiyati tedbir kararı nedeniyle uğradıkları zararın ödetilmesini istemişlerdir. ... Yasada, tazminatın şartları arasında kusur sayılmamıştır. Bu nedenle ihtiyati tedbir kararından doğan sorumluluğun kusursuz sorumluluk olduğu gerek öğretide, gerekse yargısal inançlarda kabul edilmektedir..." (4. HD 20.6.1983, 5172/6349; Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 996); "...Dava, davacıya ait taşınmaz mala davalı tarafından haksız yere ihtiyati tedbir konulmuş olmasından doğan zararın ödetilmesi isteğidir. HUMK'nun 110. Maddesi gereğince mahkemeden ihtiyati tedbir kararı almış bulunan bir kimse bu karar yüzünden diğer tarafın ve üçüncü kişilerin uğradıkları zararı, kararın haksız olması halinde tazmine mecburdur. Kanun burada kusuru tazminatın şartları arasında saymış değildir. O halde bu tazminat alacağı kusursuz sorumluluk esasına dayanmaktadır..." (4. HD 21.12.1979, 10794/14405; Karahasanoğlu, 2003, s. 797); "...İhtiyati tedbir kararının haksız olarak alınmış olduğu kesinleşen yargı kararı ile sabit olmuştur. Davalının ihtiyati tedbir kararı almakta kötü niyetli olup olmaması sonuca etkili değildir. Burada kusursuz sorumluluk söz konusudur..." (13. HD 3.5.1992, 1017/1983; İltis Erdemir, Hukuk Usulü Muhakemeleri Şerhi, Ankara 1998, s. 792).

zararı karşılamak zorundadır. Bu görüşün kabul edilmesi durumunda davacı taraf davalının kusurunu kanıtlamak zorunda kalmaksızın tazminata hak kazanabilecektir^{[69], [70]}.

Öğretide, talep edilen ihtiyati tedbir kararının ilişkin olduğu talep hakkı mevcut değilse veya tedbir alındığı esnada muaccel değilse, tedbir talep etmiş olanın kusurunun var olup olmadığına bakılmaksızın, onu doğan zarardan sorumlu tutmanın gerekeceği kabul edilmektedir^[71]. Haksız ihtiyati tedbirden doğan sorumluluğun kusursuz sorumluluk olduğunu kabul eden görüşün dayandığı bir başka gerekçe ise, haksız ihtiyati hacizden dolayı tazminat sorumluluğunu düzenleyen İİK m. 259'un kusursuz sorumluluğu kabul etmiş olmasıdır. Bu hükmün temelinde yatan düşünceler, haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davasında da geçerli olmalıdır^[72]. Kusursuz sorumluluğu kabul eden bu görüş, hâkimin durumun gereklerine göre tazminatta indirimde gidebileceğini de kabul etmektedir^[73]. Nitekim İsviçre Medeni Usul Kanunu'nda (m. 264/2) ihtiyati tedbir talep eden tarafın talebini mahkemeye yönelttiği anda iyiniyetli olduğunu kanıtlaması durumunda mahkemenin tazminat miktarını indirebilmesi yahut tamamıyla reddedebilmesi kabul edilmiştir.

Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davası bakımından üzerinde durulması gereken bir başka konu ise yargılama giderlerinin zararın kapsamına girip girmediğidir. Bunun somut olaya göre cevaplandırılabileceği kabul edilmektedir. Buna göre eğer asıl davanın sonunda verilen hükmün yargılama giderlerine ilişkin kısmında ihtiyati tedbir yargılaması giderleri de dikkate alınmış ise, artık bu giderler tazminat davasında talep edilemeyecektir^[74].

[69] Özkök, s. 91). Pekcanitez/Atalay/Özekes'e göre buradaki sorumluluk kusursuz sorumluluk olmakla birlikte fedakârlığın denkleştirilmesi çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bkz. Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 894. İhtiyati haciz bakımından bkz. Muhammet Özekes, İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Ankara 1999, s. 395. Bunun sebebi, burada sorumluluğun genellikle objektif özen gösterme ödevinin yerine getirilmemesine dayanan olağan sebep sorumluluğuna veya ağırlaştırılmış objektif sorumluluk olarak da ifade edilen tehlike sorumluluğuna benzerdir. Bunun yanı sıra zarar doğuran müdahalenin veya sonucun, çoğu kez karşı tarafa savunma imkânı vermeden bir mahkeme kararına dayanması da dikkate alındığında bu durum daha iyi anlaşılmalıdır (Özekes, s. 395-396).

[70] Bununla birlikte davalının da kusuru mevcut ise tazminat miktarı indirilecektir. Bu bağlamda, örneğin, aleyhine tedbir kararı verilen taraf, zarar doğmasına yahut artmasına neden olmuşsa tazminatta indirimde gidilecektir (Deren-Yıldırım, s. 163).

[71] Üstündağ-Tazminat Davası, s. 280.

[72] Özkök, s. 92.

[73] Kayıhan/Erdem, s. 248; Özkök, s. 92. "...Davalının...tedbir isteğinde bulunduğu... hadisenin göz önünde tutularak BK'nun 43 üncü maddesi uyarınca bir indirme yapılması mümkündür. Zira mahkemece buradaki gibi kusursuz tazminat hallerinde tazminatın miktarı tayin edilirken BK'nun 43 üncü maddesindeki kusurun ağırlığı unsuru tatbik yeri bulamazsa da bu maddedeki tazminatın hal ve şartlara göre takdir gerektirdiği esasının tatbiki mümkündür..." (4. HD 29.12.1959, 2166/9688: Sİ 1962/168, s. 5053-5055).

[74] Deren-Yıldırım, s. 162.

IV. YARGILAMA USULÜ

1. DAVANIN TARAFLARI

Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davasının davacısı, aleyhine ihtiyati tedbir kararı alınan taraf olabileceği gibi zarar gören üçüncü kişi de olabilir^[75]. Davalı ise haksız yere ihtiyati tedbir kararı aldırın kimsedir^[76]. Bununla birlikte İsviçre hukuk öğretisinde, ihtiyati tedbir talep edenin asıl davayı kazanması durumunda dahi bazen tazminat ödemeye mahkûm edilebileceği ileri sürülmekte ve buna ihtiyati tedbir nedeninin bulunmadığı haller örnek gösterilmektedir^[77].

2. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davasında görevli ve yetkili mahkemenin neresi olduğu hakkında 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda herhangi bir düzenleme yer almadığı için^[78] görevli mahkemenin genel hükümlere göre (HUMK m. 1 vd.) belirleneceği kabul edilmekteydi^[79]. Yetkili mahkeme konusunda da yine yasal bir düzenlemenin olmaması nedeniyle genel kural (HUMK m. 9) gereğince davalının yerleşim yeri mahkemesi ile haksız ihtiyati tedbirin haksız fiile benzemesi nedeniyle haksız fiil halinde yetkiyi düzenleyen HUMK m. 21 hükmünün kıyasen bu davada da uygulanması gerektiği sonucuna varılmaktaydı^[80].

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ise görevli ve yetkili mahkemeyi bizzat düzenleyerek bu konudaki yasal boşluğu gidermiştir. Buna göre haksız ihtiyati tedbirden kaynaklanan tazminat davası, esas hakkındaki davanın karara

[75] Kuru-IV, s. 4400; Deren-Yıldırım, s. 165; Pekcanitez / Atalay / Özkes, s. 895; Gökcan, s. 1120; Ermiş, s. 4; Karafakih, s. 269.

[76] Pekcanitez / Atalay / Özkes, s. 895; Deren-Yıldırım, s. 165; Gökcan, s. 1120; Kuru-IV, s. 4400; Ermiş, s. 4. "...Doğan zarar (Y.) nin koydurduğu tedbirden doğmuş olup, (K) nin borcu bu tedbirin sebebi değil, vesilesidir. Oysa Borçlar Yasasının 41. maddesi hükmünce zarar gören alacaklı, zararın doğumunda ancak sebep olanlardan alacağının ödetilmesini isteyebilir. Davranışıyla zarara vesile olmuş olanlara örneğin olayımızda olduğu gibi (K) ye karşı tazminat dileği ileri süremez..." (4. HD 12.5.1976, 8203/4855; YKD 1977/6, s. 787-788).

[77] Alangoya / Yıldırım / Deren-Yıldırım-Öneriler, s. 203.

[78] Bu nedenle öğretilde haksız ihtiyati tedbirden dolayı açılan tazminat davasının esas davaya bakan veya tedbir kararını veren mahkemenin görevli olduğu yönünde bir düzenleme yapılması önerilmekteydi. Bkz. Kuru-IV, s. 4401.

[79] Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1023; Gökcan, s. 1120.

[80] Kuru-IV, s. 4400; Ermiş, s. 4; Gökcan, s. 1120; Yılmaz-İhtiyati Tedbirler, s. 171; Özkök, s. 95.

bağlandığı mahkemede açılır (HMK m. 399/2)^[81]. Bu ifade kanımızca “*esas hakkındaki davanın karara bağlandığı*” değil “*esas hakkındaki davaya bakmakla görevli ve yetkili mahkeme*” şeklinde ifade edilse idi daha doğru olurdu. Zira tedbir kararı aldırın tarafın süresi içerisinde esas hakkındaki davasını açmaması da ihtimal dâhilindedir. Böyle bir ihtimalde esas hakkındaki davayı “*karara bağlayan*” mahkemeden bahsedilemeyecek; fakat bu durumda da haksız ihtiyati tedbir nedeniyle tazminat davası açılabilecektir^[82].

3. ZAMANAŞIMI

Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle açılan tazminat davasının tâbi olduğu zamanaşımı hakkında 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda hiçbir hüküm bulunmamaktaydı. Öğretide ise genel zamanaşımını düzenleyen TBK m. 146'daki genel zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini savunlar olduğu gibi^[83] TBK m. 72'de yer alan zamanaşımının uygulanmasını savunular^[84] da vardı. Buna karşılık, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu bu

[81] Maddenin gerekçesinde de “*asıl davayı karara bağlayan mahkeme, olaylara daha yakın ve onları daha kolay algılayacak durumda olduğu için incelemenin yalnızca o mahkemede yapılması daha uygun bulunmuş, tazminat davasının da bu mahkemede incelenmesi öngörülmüştür*” denilmiştir. Bkz. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundan Hukuk Muhakemeleri Kanununa, Ankara 2011, s. 483. Bu hüküm öğretide Umar tarafından eleştirilmiş ve şu şekilde kaleme alınmasının daha doğru olacağı belirtilmiştir: “*Haksız ihtiyati tedbirden kaynaklanan tazminat davası, bu tedbir kararını almış kişinin iddia ettiği hakla ilgili olarak açılmış davaya bakan mahkemede; o dava açılmadan tazminat sorumluluğunun doğmuş olduğu hallerde ise, dava açılmış olsaydı ona bakacak mahkeme açılır.*” (Bilge Umar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011, s. 1119).

[82] Benzer bir görüş davanın açılmaması sayılması için de söylenebilir. Nitekim Yargıtay 7. Hukuk Dairesi vermiş olduğu 23.7.2008 tarihli bir kararında bu duruma dikkat çekmiştir: “*...HUMK. 110. maddesi hükmü uyarınca ihtiyati tedbir kararı alan kimse, ihtiyati tedbir kararının haksız olduğunun belirlenmesi halinde ihtiyati tedbir kararı yüzünden karşı tarafın ve üçüncü kişilerin uğradıkları zararları gidermekle yükümlüdür. Kural olarak giderim borcunun doğumu için kusur aranmamaktadır. Gerçekten bu konuda öğretide, uygulamada ve yargısal inançlarda görüş birliği vardır. Diğer bir deyişle haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararların gideriminde kusursuz sorumluluk esas kabul edilmiştir. İhtiyati tedbir kararı alan kişinin sorumluluğuna hükmedilebilmesi için ihtiyati tedbir kararının uygulanmış olması, ihtiyati tedbir kararının haksızlığının belirlenmesi, zarar ile ihtiyati tedbir kararının uygulanması arasında uygun illiyet bağının bulunması gerekir. İhtiyati tedbir kararının haksızlığının kabul edilebilmesi için açılan davanın esas yönünden hüküm verilmesi zorunlu olmayıp davanın açılmaması sayılmasına karar verilmesi dahi tedbirin kalkması sonucunu doğuracağından ihtiyati tedbir kararının haksız sayılması için yeterlidir...*” (7. HD 23.7.2008, E. 2008/1996, K. 2008/3247: <http://www.hukukturk.com>, e.t.: 3.10.2011).

[83] Berkin-Rehber, s. 529.

[84] Alangoya / Yıldırım / Deren-Yıldırım-Usul, s. 414; Postacıoğlu, s. 494; Deren-Yıldırım, s. 164; Üstündağ-Yargılama, s. 586; Üstündağ-Tazminat Davası, s. 281; Yılmaz-Himaye Tedbirleri, s. 1025; Kuru-IV, s. 4401; Kuru / Arslan / Yılmaz, s. 578; Kayihan / Erdem, s. 251; Ermiş, s. 5; Gökcan, s. 1120; Yılmaz-İhtiyati Tedbirler, s. 180; Bilge / Önen, s. 380; Özkök, s. 92.

konuyu düzenleyerek tartışmalara son vermiştir. Nitekim bahsi geçen Kanun'un 399. maddesinin son fıkrasına göre tazminat davası açma hakkı, hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren, bir yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Böylelikle, zamanaşımı süresi diğer haksız fiillerden farklı bir biçimde düzenlenmiştir^[85].

---

[85] Karslı, s. 765; Umar-Şerh, s. 1121.

SONUÇ

Lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın davayı kaybetmesi, tedbir kararının kendiliğinden yahut itiraz üzerine kalkması hallerinde haksız ihtiyati tedbir kararının verilmesinden yahut uygulanmasından ya da tedbir kararının uygulanmaması ya da kaldırılması için teminat gösterilmesinden dolayı bir zarar ortaya çıkmışsa bu zarar tazminat davası ile karşılanacaktır. Bunun için ihtiyati tedbir talebinde bulunan tarafın kusurlu olması gerekmez. Davanın davacısı, aleyhine tedbir kararı alınan yahut üçüncü kişidir. Davalı ise kural olarak haksız yere ihtiyati tedbir talep eden taraftır. Mevcut düzenleme, lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf için ağır bir sorumluluk öngördüğünden, tıpkı İsviçre Medeni Usul Kanunu^[86] m. 264/2'de hükme bağlandığı üzere, talep sahibinin talebini mahkemeye yönelttiği anda iyi niyetli olduğunu kanıtlaması durumunda mahkemenin tazminat miktarını indirebilmesi yahut tamamıyla reddetmesine olanak veren bir düzenlemenin kabul edilmesi uygun olacaktır^[87].

[86] Bkz. www.admin.ch/ch/d/as/2010/1739.pdf (e.t. : 6.10.2011).

[87] Alangoya / Yıldırım / Deren-Yıldırım-Öneriler, s. 209.

KISALTMALAR CETVELİ

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
B.	: Baskı
C.	: Cilt
c.	: cümle
e.t.	: erişim tarihi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İBM	: İstanbul Barosu Mecmuası
İKİD	: İlmî ve Kazai İçtihatlar Dergisi
İzBD	: İzmir Barosu Dergisi
m.	: madde
s.	: sayfa
S.	: Sayı
vd.	: ve devamı
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

KAYNAKÇA

- Adnan Deyneki / Mustafa Saldırım, Öğretide ve Uygulamada İhtiyati Haciz, 3. B., Ankara 2011.
- Ahmet Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. B., Ankara 2012.
- Aykut Cura, Karşılaştırmalı Olarak İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz (Bursa BD, 1983/19, s. 1-3).
- Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. IV, 6. B., İstanbul 2001.
- Baki Kuru / Ramazan Arslan / Ejder Yılmaz, Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 23. B., Ankara 2012.
- Bilge Umar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011.
- Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflâs Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2006.
- Çetin Emre Ermiş, Haksız İhtiyati Tedbirden Doğan Tazminat Davası (www.hinis.adalet.gov.tr/ihiyatitedbir.com).
- Ejder Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, C. 1, Ankara 2001, (Yılmaz-Himaye Tedbirleri).
- Ejder Yılmaz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012, (Yılmaz-Şerh).
- Erdal Tercan, Eski Hale Getirme, Ankara 2006.
- Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. B., İstanbul 2012.
- Hakan Albayrak, Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukunda Yaklaşık İspat, Ankara 2013.
- Hakan Pekcanitez / Oğuz Atalay / Muhammet Özekes, Medenî Usûl Hukuku, 13. B., Ankara 2012.
- Halûk Tandoğan, Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Ankara 1981.
- Hamdi Halim Mayatürk, İhtiyati Tedbirden Doğan Tazminat Davalarında Haksız Muamele ve Muhtemel Zarar İddiası (İBM, 1938, C. 12, s. 21-27).
- Hasan Özkan, İhtiyati Tedbir-Delil Tespiti-İhtiyati Haciz ve Kamu Alacağı'nın Tahsilinde İhtiyati Haciz, İstanbul 2006.
- Hasan Tahsin Gökcan, Haksız Fiil Hukuku ve Maddi-Manevi Tazminat Davaları, Ankara 2009.
- Hayrullah Fütuhi Töre, İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılacak Tazminat Davaları, AD 1976, s. 125-133).
- Hayrullah Fütuhi Töre, İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılacak Tazminat Davaları (AD, 1976, s. 125-133).
- İlhan Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 6. B., İstanbul 1975.
- İlter Erdemir, Hukuk Usulü Muhakemeleri Şerhi, Ankara 1998.
- Kemal Oğuzman / M. Turgut Öz, Borçlar Hukuku, 9. B., İstanbul 2012.
- Muhammet Özekes, İcra-İflâs Hukukunda İhtiyati Haciz, Ankara 1999.
- Mustafa Serdar Özbek, Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlämlî İcranın Etkinliği, 2. B., Ankara 2013.
- Mustafa Reşit Karahasan, Sorumluluk Hukuku, 6. B., İstanbul 2003, (Karahasan, 2003).
- Mustafa Reşit Karahasan, Sorumluluk Hukuku, İstanbul 1995, (Karahasan, 1995).

- Necip Bilge / Ergun Önen, Medeni Yargılama Hukuku, 3. B., Ankara 1978.
- Necip Kocayusufpaşaoğlu/Hüseyin Hatemi/Rona Serozan/Abdülkadir Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. III, İstanbul 2009.
- Necmeddin Berkin, Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi, İstanbul 1981, (Berkin-Rehber).
- Necmeddin M. Berkin, İhtiyati Haciz, İstanbul 1962, (Berkin-Haciz).
- Nevhis Deren-Yıldırım, Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler, 2. B., İstanbul 2002.
- Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler, 2. B., Konya 1963 (Yılmaz-İhtiyati Tedbirler).
- Safa Reisoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. B., İstanbul 2012.
- Saim Üstündağ, İhtiyati Tedbirden Dolayı Tazminat Davası (İÜHFM 1962/1, s. 277-281), (Üstündağ-Tazminat Davası).
- Saim Üstündağ, İhtiyati Tedbirler [Geçici Hukuki Himaye (Koruma) Önlemleri], İstanbul 1981, (Üstündağ-İhtiyati Tedbirler).
- Saim Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku, 7. B., İstanbul 2000, (Üstündağ-Yargılama).
- Süleyman Özkök, İhtiyati Tedbirler, Ankara 2002 (HUMK 101-113/A).
- Şaban Kayıhan / Murat Erdem, Haksız İhtiyati Tedbir ve Haksız İhtiyati Haciz Koydurunun Sorumluluğu (AÜEHFD 1998, C 2, S. : 1, s. 239-256).
- Yavuz Alangoya / Kamil Yıldırım / Nevhis Deren-Yıldırım, Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2006 (Alangoya / Yıldırım / Deren-Yıldırım-Öneriler).
- Yavuz Alangoya/ Kamil Yıldırım / Nevhis Deren-Yıldırım, Medeni Usul Hukuku Esasları, 7. B., İstanbul 2009, (Alangoya / Yıldırım / Deren-Yıldırım-Usul).